

NORSK INSTITUTT FOR VANNFORSKNING

Blindern

0 - 60/70

PAPIRINDUSTRIENS FORSKNING SINSTITUTT

Giftighet av bakvann fra tresliperi overfor fisk

Saksbehandler: Cand.real. Magne Grande

Rapporten avsluttet Mai 1970

INNHOOLD:

1. KONKLUSJON
2. METODE
3. RESULTATER
4. DISKUSJON
5. LITTERATUR
6. FIGUR

Side:

3

3

4

5

6

7

1. KONKLUSJON

Det er foretatt en undersøkelse over virkningene på yngel av laks og bekkerøye av bakvann fra et tresliperi som benytter FENNOTOX-45 som massepreserveringsmiddel.

FENNOTOX-45 inneholder ca. 8 % Cu, og det tilsettes vanligvis 200-250 g/tonn tørrverkt tremasse. Prøven ble tatt fra bakvannskummen på Viul Tresliperi og er representativ for det sirkulerende bakvann. En del av dette bakvann vil slippe ut i elven fortynnet med annet bakvann fra fabrikk og i en mengde som vil variere bl.a. med årstiden.

Den kritiske konsentrasjon ved 6 døgns forsøk ble funnet å være mellom 20 og 30 ml bakvann/l. I konsentrasjonen 20 ml/l var fisken merkbart påvirket, men ingen dødelighet inntrådte i forsøksperioden. I konsentrasjonene 25 og 30 ml døde flere av forsøksfiskene, mens samtlige fisk døde i konsentrasjonen 50 ml/l.

Ved konsentrasjoner av bakvann på 10 ml/l eller lavere ble ingen skadelig effekt påvist, og samtlige fisk spiste det tilførte før normalt og på samme måte som i kontrollen.

2. METODE

Forsøkene er utført i glassakvarier med yngel av laks og bekkerøye (Salvelinus fontinalis) i størrelser fra 2,5 - 3 cm og med nylig resorbert plommesekk.

Av laksyngelen ble benyttet 2 fisk i hver test og 2 liter løsning. I forsøkene med bekkerøye ble benyttet 5 fisk i hver test og 5 liter løsning.

For å opprettholde gassbalansen ble luft blåst inn i løsningene. Til forsøkene ble benyttet ferskvann fra instituttets laboratorium. Dette representerer en vanlig norsk vanntype og kan karakteriseres ved følgende kjemiske data:

Surhetsgrad, pH		6,5
Spes. ledningsevne, 20 °C, $\mu\text{S}/\text{cm}$		27,9
Farge, mg Pt/l		13,2
Permanganattall, mg O/l		2,8
Total hårdhet, mg CaO/l		5,4

Bakvannet som ble benyttet, var hentet i Viul Trøsliperi den 21. april 1970. Bakvannet var tilsatt et kobberholdig massekonserveringsmiddel, FENNOTOX-45. Bakvannet hadde en pH = 5,9, og innholdet av kobber (analysert av PFI) i masse og bakvann var som følger:

Masseark	mg Cu/kg	22
Fibre i bakvann	mg Cu/kg	67
Filtrert bakvann	mg Cu/l	0,025
Fibre i bakvann	mg Cu/l	0,024
Total Cu i bakvann	mg Cu/l	0,049

Forsøkene ble utført ved en temperatur av 9 - 11 °C. Testen hadde en maksimal varighet av 6 døgn, med skift av løsning hvert døgn og forsøksvis føring av fisken med finmalt okselever. Forsøksresultatene er uttrykt ved den midlere levetid for fiskene i hver test.

3. RESULTATER

Resultatene av forsøkene er fremstilt på figuren. Det fremgår av denne at ingen fisk døde i konsentrasjoner på 20 ml bakvann/l eller lavere i løpet av 6 døgn. I konsentrasjonene 25 ml/l (laks) og 30 ml/l døde noen av fiskene i forsøksperioden, og de øvrige ville dødd ved lengre tids eksponering. I konsentrasjonene 50 ml/l og høyere døde samtlige fisk i løpet av 38 timer eller mindre. Laksen som ble benyttet i forsøkene, viste seg å være litt mer ømtålelig enn bekkerøye.

Under forsøkene tok fisken i 20 ml/l og lavere konsentrasjoner hele tiden føret, mens de i konsentrasjonene 30 ml/l (bekkerøye) bare nappet i føret i begynnelsen av perioden. Selv om noen av fiskene i konsentrasjonen 20 ml/l tok føret, var allikevel fisken i denne konsentrasjonen merkbart påvirket av løsningen i forhold til fisken i konsentrasjonene 10 ml/l og lavere. Det er imidlertid ikke mulig å si om dette ved lang tids eksponering kunne føre til svekkelse av fisken med eventuell død.

Fisken ble ved eksponering i de sterkere konsentrasjoner straks urolig og svømte mot overflaten. Huden ble etterhvert mørkere, og fisken døde med et gråhvitt belegg (fiber og slim) på gjeller og kropp. I konsentrasjonene 50 og 30 ml kunne fisken bli liggende i lang tid, i flere døgn, i sideleie før døden inntrådte. Fisken hadde da et meget svakt åndedrett og foretok bare av og til mindre bevegelser.

4. DISKUSJON

Bakvannet kan som helhet karakteriseres som lite giftig (Liemann, 1960). Ifølge analysen hadde bakvannet et innhold av kobber på totalt 0,049 mg Cu/l, hvorav 0,024 mg/l var bundet til fibre.

Tidligere forsøk med kobberholdige løsninger har vist at yngel av aure og laks vil kunne overleve en konsentrasjon av 0,05 mg Cu/l i 6 døgn eller mer ved den temperatur og den vanntype som her er testet.

Det er derfor ikke sannsynlig at den registrerte virkning av bakvannet skyldes tilstedeværelsen av FENNOTOX-45 alene. Som sammenlikning kan nevnes at sulfitavlut har vist seg å være omlag 20 - 50 ganger så giftig som det bakvann som her er testet. Tilsvarende kan nevnes at pressvann fra en wallboardfabrikk var omlag 1 - 2 ganger så giftig. (NIVA, 1962. NIVA, 1965).

5. LITTERATUR

Liebmann, Hans 1960:

Handbuch der Frischwasser- und Abwasserbiologie, II.
München 1960.

NIVA, 1962:

Undersøkelse av forurensninger i Otrás nedre løp.
1960 - 1961. Rapport 0 - 209.

NIVA, 1965:

Undersøkelse av forurensningssituasjonen i Ådalselva,
Randselva og Storelva. 1963 - 1964.
Rapport 0 - 348.

---o0o---

MGr/ofa
19/5-70.

Virkning av bakvann fra Viul Tresliperi overfor fisk

- Laks
- x---x Bekkeröye (*Salvelinus fontinalis*)
- ↑ Ingen dødelighet i forsøksperioden

